

Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö
Vanha talvitie 2–6 A 11
00580 Helsinki
olli.saari@vapaa-ajankalastaja.fi

LAUSUNTO

17.6.2024

Lapin ELY-keskus
kirjaamo.lappi@ely-keskus.fi

Viite Lausuntopyyntö lausuntopalvelussa 15.12.2023 (LAPELY/6019/2022)

Asia Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestön (SVK) lausunto vesienhoidon keskeisistä kysymyksistä ja työohjelmista Lapin ELY-keskuksen toimialueella 2028–2033

Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestön lausunto

Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö (SVK) on tutustunut asiakirjoihin Vesienhoidon keskeiset kysymykset ja työohjelma Kemijoen vesienhoitoalueella 2028–2033, Vesienhoidon keskeiset kysymykset ja työohjelma Tornionjoen vesienhoitoalueella 2028–2033 ja Vesienhoidon keskeiset kysymykset ja työohjelma Tenon-Näätämojoen-Paatsjoen vesienhoitoalueella 2028–2033. Lausumme kunnioittavasti seuraavaa.

SUOMEN VAPAA-AJANKALASTAJIEN KESKUSJÄRJESTÖN KANTA

Lausunnolla olevissa asiakirjoissa on tunnistettu vesienhoidon näkökulmasta merkittäviä ongelmia ja niiden syitä.

Kemijoen vesienhoitoalueella keskeisin suoraan kalakantoihin liittyvä asia on kalojen vaellusyhteyksien palauttaminen kaikkiin rakennetussa vesistöissä sijaitseviin voimalaitospatoihin. Vaelluskalojen kulkemisen mahdollistavista vaihtoehdoista kannatettavimpia ovat luonnonmukaiset ohitusuomat. Lapin ELY-keskuksen tekemää hakemusta ja suunnitelmaa kalatalousvelvoitteiden muuttamiseksi ja päivittämiseksi tulee edistää. Vesivoimaloiden virtaamien suuret ja nopeat vaihtelut ovat moniongelmaisia vesiluonnolle ja myös vesistöjen virkistyskäytölle. Kemijoen vesienhoitoalueella pintavesien ekologisen ja kemiallisen tilan parantaminen ovat keskeisiä tavoitteita.

Tornionjoen vesienhoitoalueella keskeisin kalakantoihin liittyvä asia on luontaisesti lisääntyvien vaelluskalakantojen lohi, taimen ja vaellussiika, sekä paikallisten kalakantojen ylläpitäminen ja vahvistaminen. Vesienhoitoalueella tulee tukea Tengeliönjoen valuma-alueella merivaeltaisen taimenen palauttamiseksi tehtävää työtä voimalaitospatoihin rakennettavien kalateiden ja

kalataloudellisten kunnostusten avulla. Tornionjoen vesienhoitoalueella pintavesien ekologinen ja kemiallinen tila vaihtelevat suuresti heiketen paikoin pohjoisesta etelään tultaessa.

Tenon-Näätämojoen-Paatsjoen vesienhoitoalueella keskeisiä kalakantoihin liittyviä asioita ovat ylläpitää ja vahvistaa Tenojoen ja Näätämojoen luontaisesti lisääntyviä lohikantoja, sekä alueilla esiintyviä vaeltavia taimen- ja nieriäkantoja, sekä paikallisia kalakantoja. Paatsjoen vesistön Inarijärven ja siihen laskevien jokien luontaisesti lisääntyvät taimen-, nieriä-, harjus- ja siikakannat tulee säilyttää elinvoimaisina. Vieraslajien ja kalatautien leviämisen estäminen on merkittävässä roolissa lohikantojen tukemiseksi toistaiseksi tarpeellisten kalastuksen rajoitustoimien lisäksi. Vesienhoitoalueiden pintavesien ekologinen ja kemiallinen tila on Ylä-Lapissa pääosin hyvä tai erinomainen.

Yleisellä tasolla kaikilla vesienhoitoalueilla tulee panostaa valuma-alueiden kunnostamiseen. Veden viipymää on syytä kasvattaa valuma-alueilla mahdollisin keinoin, kuten soiden ennallistaminen, ojituksen kunnostukset, tulva-alueiden luonnonmukaistaminen ja metsä- ja maatalousalueiden käsittelyn aiheuttamien nopeiden pintavalumien vähentäminen. Valuma-alueiden osalta tavoitteiksi on asetettava äärevien virtaamien tasaamisen lisäksi ravinteiden ja kiintoaineksien pidättyminen poissa vesistöistä.

Vesielinympäristöjen kunnostuksilla tulee parantaa vesistöjen ekologista tilaa kaloille ja muille vesistöjen eliöille. Vesistörakentamisen kalojen liikkumiselle aiheuttamia haittavaikutuksia tulee vähentää monipuolisesti suurista patorakennelmista aina pienimpiin tierumpujen vaellusesteisiin.

Vesienhoitoon liittyviä ongelmia ei saada kuntoon vapaaehtoispuhjalta. Vesien tilan parantamiseksi tarvittavien toimien tulee olla myös maa- ja metsätaloutta koskien velvoittavia ja lakiin kirjattuja. Vesilain muutoksen yhteydessä on kirjattava tarpeelliset säädökset vesienhoidon tavoitteiden toteutumiseksi.

Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö vaatii vesienhoitoon vaikuttavampia toimia, lisää lakisäätteistä velvoittavuutta, tavoitelluissa aikatauluissa pysymistä ja taloudellista panostusta. Lisäksi vaadimme avoimuutta vesienhoidon tuloksista tiedottamiseen, olivatpa tulokset sitten hyviä tai huonoja. Vesienhoidon tulosten tulee olla kaikkien kansalaisten helposti saatavilla esimerkiksi eri viranomaisten yhteisellä vesienhoidon nettisivulla.

TAUSTAA

Euroopan parlamentti ja neuvosto antoi 24 vuotta sitten vesipolitiikan puitedirektiivin (VPD) vuonna 2000. Tavoitteena oli estää vesistöjen tilan heikkeneminen ja saavuttaa vesistöjen tilaluokituksessa hyvä taso EU:n alueella vuoteen 2015 mennessä.

Vesienhoidon tavoitteita ei olla saavutettu. Alkuperäisestä vesienhoidon tavoiteaikataulusta on joustettu ja tavoitteen takarajaa on siirretty tuleville vuosille. Vesien tilan parantamiseksi tehtyjen toimien tuloksellisuus on ollut toistaiseksi hyvin heikkoa.

Suurimmat syyt pintavesien heikkoon tilaan löytyvät edelleen valuma-alueilta tulevasta kuormituksesta.

Monien kalakantojen tila on vesienhoidon toteuttamisen aikana muuttunut maassamme merkittävästi huonommaksi. Syyt vaelluskalakantojen heikkoon tilaan löytyvät pääosin vesivoimalaitoksista ja niiden rakenteista, jotka estävät kalojen vaellukset. Vaellusesteet vaikuttavat myös monilla muilla

tavoilla haitallisesti virtavesien tilaan. Vesien tilan yleinen heikentyminen on vaikuttanut haitallisesti myös kalakantojen tilaan merellä.

Huolimatta merkittävästä panostuksesta vesien tilan selvitystyöhön ja laadittuihin työsuunnitelmiin vesienhoito perustuu edelleen liikaa vapaaehtoiseihin toimiin ja kansalaisten vapaaehtoistyöhön.

Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö ry

Petter Nissén (lausunnon valmistelija)
kalatalousasiantuntija

Olli Saari
toiminnanjohtaja